

Datum
2022-11-28
Adress
Storgatan 15
Diarienummer
ÖFN-2022-355

Yttrande

Till
Kulturnämnden

Remiss - Handlingsplan för den nationella minoriteten romer i Malmö KN-2022-2339

Överförmyndarnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Sammanfattning

Överförmyndarnämnden har fått möjlighet att yttra sig om förslag till *Handlingsplan för den nationella minoriteten romer i Malmö 2023–2025*.

Då överförmyndarnämnden inte omnämns i förslag till ny handlingsplan är intentionen att nämndens verksamhet ska ansluta till genomförandet av de insatser som formulerats för arbetsmarknads- och socialnämnden. Överförmyndarnämnden bedömer att insatserna som rör arbetsmarknads- och socialnämnden är relevanta och genomförbara även i den egna verksamheten under perioden 2023–2025.

En samhällsutmaning som enligt nämnden bör hanteras i en uppdaterad handlingsplan är den bristande tilltro till det offentliga som många romer upplever. Nämnden vill framhålla vikten av att fokusera arbetet kring insatser som ökar förståelsen för olika aktörers uppdrag hos den romska minoritetsgruppen och som kan bidra till att stärka förtroendet för verksamheten långsiktigt. Ett närmare samarbete med Romska informations- och kunskapscenter (hädanefter RIKC) har efterfrågats kring de insatser där det bedöms som nödvändigt, bland annat vad gäller att nå målgruppen med informationsinsatser.

Ökad delaktighet och inflytande för den romska befolkningen i Malmö kräver att staden arbetar tillsammans. Överförmyndarnämnden anser att föreliggande förslag kan utvecklas och skapa bättre förutsättningar till samarbete mellan stadens förvaltningar och samverka med andra myndigheter.

Då romers rättigheter i grunden är mänskliga rättigheter är nämndens uppfattning att det skulle vara gynnsamt att knyta an det kommande arbetet med handlingsplanen till stadens arbete med mänskliga rättigheter. Handlingsplanen bör uppmärksamma barn och kvinnors rättigheter särskilt genom ett mer utpräglat barnrätts- och jämställdhetsperspektiv.

Yttrande

Till överförmyndarnämnden kan Malmöbor som är i behov av ställföreträdarskap vända sig. Det finns olika typer av ställföreträdarskap, exempelvis god man och förvaltare för vuxna, förmyndarskap för barn och god man för ensamkommande barn.

Överförmyndarverksamheten är obligatorisk kommunal verksamhet och styrs i första hand av kommunallagen och föräldrabalken. Nämndens verksamhet bedömer lämpligheten för de ställföreträdare som ska få uppdrag i något av ställföreträdarskapen och utövar sedan löpande tillsyn i ärendena.

Syftet med ställföreträdarskapet är att alla människor ska få samma rättigheter och möjligheter, oavsett egen förmåga. Den enskilde Malmöbon som kommer i kontakt med verksamheten ska alltid bemötas som en individ med egna resurser och förutsättningar, oavsett bakgrund eller grupptillhörighet.

Ambitionen är att medarbetare ska ha god kunskap om vad diskriminering är och hur det tar sig uttryck. Samt att nämndens verksamhet ska uppehålla kontinuerliga insatser som uppmärksammar och utmanar bemötande och arbetssätt som riskerar att utgå från stereotypa normer och föreställningar. Föreliggande förslag till handlingsplan passar väl in i det fortsatta arbetet med att förebygga diskriminering.

En samhällsutmaning som enligt överförmyndarnämnden bör hanteras inom ramen för en reviderad handlingsplan är den bristande tilltro till det offentliga som många romer upplever. Denna bristande tilltro har i hög utsträckning sin bakgrund i den diskriminering som romer har erfårit i kontakten med myndigheter. Även mer samtida exempel, som den desinformationskampanj om socialtjänsten som under 2022 har fått stor spridning, skapar osäkerhet kring socialtjänstens uppdrag och påverkar om individer och familjer vågar vända sig till stadens verksamheter för stöd och hjälp.

Överförmyndarnämnden vill med anledning av ovan beskriven utmaning framhålla vikten av att fokusera arbetet kring verkningsfulla insatser som ökar förståelsen för olika aktörers uppdrag hos den romska minoritetsgruppen och som kan bidra till att stärka förtroendet för verksamheten långsiktigt.

Överförmyndarnämnden bedömer att de förslag på insatser som är formulerade för arbetsmarknads- och socialnämnden i förslag till handlingsplan är relevanta och genomförbara även i den egna verksamheten under perioden 2023–2025. Då överförmyndarnämnden inte omnämns i handlingsplanen är intentionen därför att nämndens verksamhet ska ansluta till genomförandet av de insatser som formulerats för arbetsmarknads- och socialnämnden.

Ett närmare samarbete med RIKC kring insatser där detta bedöms som nödvändigt har efterfrågats, exempelvis vad gäller informationsinsatser riktade mot målgruppen. Samarbete

underlättar löpande informations- och kunskapsutbyte mellan medarbetare på centret respektive nämndens verksamhet, vilket bidrar till gemensam kompetensutveckling och till att staden kan nå målgruppen mer koordinerat. Framåt behövs dock fortsatt dialog med RIKC om hur insatserna ska omsättas i ett genomförande.

Ökad delaktighet och inflytande för den romska befolkningen i Malmö kräver att staden arbetar tillsammans. Överförmyndarnämnden anser därför att föreliggande förslag till handlingsplan kan utvecklas för att skapa bättre förutsättningar till samarbete mellan stadens nämnder och samverkan med andra myndigheter. Handlingsplanen innehåller exempelvis inga kommungemensamma insatser, och adresserar inte på ett tydligt sätt vikten av samarbete och samverkan för att nå handlingsplanens övergripande mål.

Eftersom handlingsplanens mål, delmål och flertalet insatser i princip är samma för alla stadens nämnder skulle många insatser med fördel kunna genomföras tillsammans med andra, bland annat informations- och kompetensutvecklingsinsatser. Ökat samarbete och samverkan skulle också bidra till en bättre samordning av stödet riktat mot enskilda individer och familjer som har kontakt med olika verksamheter i staden. I RIKC samordnande roll bör ingå att planera och underlätta sådana samarbeten.

Den romska minoritetsgruppens rättigheter är i grunden mänskliga rättigheter. Överförmyndarnämnden ser att det skulle vara gynnsamt att knyta samman arbetet för att tillgodose den romska minoritetsgruppens rättigheter närmre stadens arbete med mänskliga rättigheter. Vissa insatser skulle då tydligare kunna bedrivas mer kontinuerligt i ordinarie verksamhet, exempelvis i kombination med insatser som rör barnets rättigheter. På så sätt skulle risken att arbetet med minoriteters rättigheter prioriteras bort och/eller hanteras separat minska.

Inför att förslaget till handlingsplan eventuellt börjar gälla 2023 anser nämnden att det är nödvändigt att förtydliga relationen mellan stadens nya policy för mänskliga rättigheter och stadens *Policy för Malmö stads arbete med att tillgodose de nationella minoriteternas rättigheter*. Bland annat behövs en större kunskap och förståelse inom nämnder och förvaltningar kring varför de nationella minoriteterna har särskilda rättigheter.

Barnets rättigheter

Enligt barnkonventionen har barn som tillhör minoritetsgrupper/minoritetsbefolkningar rätt till sitt språk, sin kultur och religion. Konventionsstaterna ska också respektera och säkra att alla barn får tillgång till sina rättigheter oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares bakgrund, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt.¹

¹ Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter, artikel 2 och artikel 30

Minoritetslagstiftningen och regeringens *Strategi för romsk inkludering perioden 2012 till 2032* beskriver att barns möjlighet att utveckla en kulturell identitet och språk ska främjas särskilt. Romska barn ska ha förutsättningar att delta i samhället på lika villkor som andra barn.

Överförmyndarnämnden anser att föreliggande förslag till handlingsplan saknar ett utpräglat barnrättsperspektiv. För att handlingsplanen ska bidra till att barns rättigheter i högre uträkning blir tillgodosedda bör handlingsplanen tydligare beskriva, förslagsvis i ett eget avsnitt, vilka rättigheter som gäller barn särskilt och på vilket sätt en handlingsplan för romsk inkludering och delaktighet bidrar till och har betydelse för romska barns liv, hälsa och utveckling.

Jämställdhet och jämlikhet

Rapporten *Romska flickor och kvinnors livs- och hälsosituation*² visar att romska flickor och kvinnor upplever att de blir sämre bemötta av olika aktörer i samhället, har lägre förtroende för olika samhällsfunktioner och har sämre hälsa jämfört med den totala kvinnliga befolkningen. I regeringens strategi för romsk inkludering är kvinnor och barn särskilt prioriterade. Överförmyndarnämnden anser att det tydligare bör kommuniceras att dessa målgrupper är prioriterade i Malmö stads arbete och att flickor/kvinnors rättigheter ska uppmärksammas särskilt.

Principen om icke-diskriminering utgör en av hörnstenarna för alla mänskliga rättigheter. Många romer döljer eller tonar ned sin romska identitet av olika skäl, bland annat för att undvika diskriminering och fördomar. Romer i Sverige har också fortfarande mycket sämre levnadsvillkor än övriga delar av befolkningen. Det finns stora utmaningar i fråga om utbildning, arbete, bostad, hälsa, social omsorg och trygghet.³ För att skapa jämlika och likvärdiga verksamheter krävs att stadens nämnder och förvaltningar har bred kunskap om diskriminering och lagstiftning, men också en fördjupad kunskap om olika samhällsgruppers utsatthet och livsvillkor som motverkar delaktighet och inflytande.

För att föreliggande förslag till handlingsplan ska bidra till ett mer jämställt och jämlikt Malmö måste genomförandet av formulerade insatser tydligt präglas av dessa perspektiv. Inom ramen för insatserna måste åtgärder vid behov vidtas för att säkra att dessa principer genomsyrar både det strategiska arbetet och mötet med målgruppen.

Ordförande

Zinaida Kajevic (S)

Förvaltningsdirektör

Britt-Marie Pettersson

² *Romska flickor och kvinnors livs- och hälsosituation*, Folkhälsomyndigheten (2015)

³ *Arbetet med regeringens strategi för romsk inkludering 2012–2032*, Kulturdepartementet

Muntligt särskilt yttrande från Sverigedemokraterna enligt protokollsutdrag